

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

8	3	4	6
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	4
---	---	---	---

M.Ed. (Gen.) 2nd Semester

(2042)

PROCESS OF EDUCATION—II (In all Mediums)

Paper—I C07-PED-II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :— Attempt FIVE questions in all, by selecting ONE question each from Units I, II, III and IV and including Unit-V, Question No. IX which is compulsory.

UNIT—I

- I. Synthesise the vision of education derived from Sankhya Yoga and Vedanta Philosophy. 14
- II. Trace the change in vision of education from Realism to Existentialism. 14

UNIT—II

- III. Analyse the educational thoughts of Swami Vivekananda and Paulo Freire with focus on upliftment of people. 14
- IV. Analyse the educational thoughts of Dr. Radhakrishnan in terms of far sighted vision for progressive India. 14

UNIT—III

- V. Discuss the prevalent connections and linkages between subject knowledge and real life experiences of the school going children. 14
- VI. Is education significant for democracy ? Explain with examples. 14

UNIT—IV

- VII. What is the role of parents and community in socialization of the child? What is the role of school in acculturation? 14
- VIII. Discuss the impact of LPG (Liberalisation, Privatisation and Globalisation) on school education in India. 14

UNIT—V

- IX. Answer in brief:
- (i) What are realist aims of education?
- (ii) What are the views of Evan Illich on education?
- (iii) How does ICT influence of teaching-learning process?
- (iv) Discuss the role of peer group in socialization. 3.5×4

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पाँच प्रश्न करें, यूनिट I, II, III और IV में से एक प्रश्न का चयन करें, साथ ही प्रश्न नं. IX (यूनिट-V) अनिवार्य है।

यूनिट-1

- I. सांख्य योग्य और वेदांग दर्शन से प्राप्त शिक्षा की दृष्टि का संश्लेषण करें। 14
- II. शिक्षा की दृष्टि से यथार्थवाद से अस्तित्ववाद में परिवर्तन का पता लगाएं। 14

यूनिट-2

- III. लोगों के उत्थान पर ध्यान केंद्रित करते हुए स्वामी विवेकानंद और पाउलो फ्रायर के शैक्षिक विचारों का विश्लेषण करें। 14
- IV. प्रगतिशील भारत के लिए दूरदर्शी दृष्टि के संदर्भ में डॉ. राजकृष्णानन्द के शैक्षिक विचारों का विश्लेषण करें। 14

यूनिट-III

- V. स्कूल जाने वाले बच्चों के विषयज्ञान और वास्तविक जीवन के अनुभवों के बीच प्रचलित संबंधों और बन्धता पर चर्चा करें। 14
- VI. क्या लोकतंत्र के लिए शिक्षा महत्वपूर्ण है? उदाहरण सहित स्पष्ट कीजिए। 14

यूनिट-IV

- VII. बच्चे के समाजीकरण में माता-पिता और समुदाय की क्या भूमिका है? संस्कृति में विद्यालय की क्या भूमिका है? 14
- VIII. भारत में स्कूली शिक्षा पर उदारीकरण, निजीकरण और वैश्वीकरण के प्रभाव पर चर्चा करें। 14

यूनिट-V

- IX. संक्षेप में उत्तर दें:
- (i) शिक्षा के यथार्थवादी उद्देश्य क्या हैं?
- (ii) शिक्षा पर इतन इतिहास के क्या विचार हैं?
- (iii) अध्यापन-अधिगम प्रक्रिया को ICT कैसे प्रभावित करता है?
- (iv) समाजीकरण में वर्ग समूह की भूमिका की चर्चा करें। 3.5×4

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :— सਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ I, II, III ਅਤੇ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. IX (ਯੂਨਿਟ-V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-1

- I. ਸਾੰਖਯ ਯੋਗ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਫਿਲਾਸਫੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 14
- II. ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਤੋਂ ਹੋਂਦਵਾਦ ਤੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਓ। 14

ਯੂਨਿਟ-II

- III. ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਸਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਅਤੇ ਪਾਉਲੋ ਫਰੇਅਰ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 14
- IV. ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੂਰਦਾਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-III

- V. ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਕੜੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
- VI. ਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ। 14

ਯੂਨਿਟ-IV

- VII. ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ? ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ-ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ? 14
- VIII. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. (ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-V

- IX. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
- (i) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ?
- (ii) ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਇਵਾਨ ਇਲਿਚ ਦੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ?
- (iii) ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿੱਖਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ICT ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (iv) ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਗ ਸਮੂਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

3.5×4